

RIKTLINJE

NATIONELLA PATIENT ÖVERSIKTEN (NPÖ)

2019-2020

Dokumenttyp Riktlinje	Dokumentnamn Riktlinje Nationella Patient Översikten (NPÖ) 2019-2020	Fastställt/upprättad 2019-12-16 KS § 191	Beslutsinstans KS	Giltighetstid 2020-12-31
Dokumentansvarig MAS	Version 3	Senast reviderad 2017-01-23	Dokumentinformation Dnr 480/19-779	Detta dokument gäller för Legitimerad personal

INNEHÅLL

Riktlinje	1
Nationella Patient Översikten (NPÖ) 2019-2020	1
Syfte	3
Definition	3
Ansvar och roller	3
medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS)	3
legitimerad personal	3
Allmänt	3
inhämtande av samtycke för Nationella Patient Översikten (NPÖ)	4
Syfte	4
Ansvar och roller	4
Dokumentation	5
Dokumentation när samtycke kan inhämtas	5
Dokumentation när samtycke inte kan inhämtas	5
Nödåtkomst	5
Behörighetstilldelning	5
Nationella Patient Översikten NPÖ	5
Syfte	5
Behörigheter i NPÖ	6
Loggrutiner Nationella Patient Översikten (NPÖ)	6
Syfte	6
Ansvar och roller	6
Medicinskt Ansvarig Sjuksköterska (MAS)	6
Administratörer	6
Allmänt	7
Loggkontrollen	7
Vad ska framgå av loggarna	7
Incidentrapportering	8
Frekvens av loggkontroll	8
Utlämning av information till patienten	8
Bilaga 1. Uppföljning av loggkontroll i Nationella patientöversikten (NPÖ) obehörigt användande	9
Bilaga 2. Användare/Konsument av Nationella Patient Översikten (NPÖ)	11
Offentlighets- och sekretesslag (2009:400), ...	11
Lag (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning	11
Patientdatalagen (2008:355)	11
Påföljd	12

SYFTE

Nationell Patientöversikt, NPÖ, är ett bidrag till visionen om rätt information på rätt plats, i rätt tid och till rätt användare, oberoende av organisationstillhörighet

DEFINITION

NPÖ är enligt Patientdatalagens definition: "Sammanhållen journalföring (SJF) som möjliggör elektronisk direktåtkomst till annan vårdgivares patientjournaldokumentation enligt givna regler och riktlinjer".

ANSVAR OCH ROLLER

MEDICINSKT ANSVARIG SJUKSKÖTERSKA (MAS)

Medicinskt Ansvarig Sjuksköterska, MAS ansvarar för att:

- Ta fram och besluta om riktlinje och rutin för inhämtande av samtycke.
- Ta fram och besluta om hur behörighetstilldelning av NPÖ ska hanteras.
- Ta fram rutiner för logg kontroll.

LEGITIMERAD PERSONAL

Hälso- och sjukvårdspersonal i kommunerna kan ta del av information i NPÖ under förutsättning att:

- Patienten samtycker. Samtycke ska finnas registrerat i kommunens journalsystem
- Vårdrelation föreligger. Vårdrelation ska dokumenteras i kommunens journalsystem
- Uppgifterna kan antas ha betydelse för vården av patienten
- Medarbetaruppdrag finns definierat i HSA katalog.
- Sifts kort för autentisering finns.
- Kommunens journalsystem/verksamhetssystem har TGP installerat

ALLMÄNT

Åtkomst till informationen i NPÖ ges enligt de legala förutsättningar som regleras i patientdatalagen ([Patientdatalagen \(2008:355\)](#)) och socialstyrelsens föreskrifter om informationshantering och journalföring i hälso- och sjukvården. ([SOSFS 2008:14](#)).

LÄNK TILL JOURNALFÖRING OCH BEHANDLING AV PERSONUPPGIFTER I HÄLSO- OCH SJUKVÅRDEN

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/handbocker/2017-3-2.pdf>

När flera kan ta del av samma information skapas förutsättningar för:

- Ökad vårdkvalitet – En helhetsbild av patientens diagnoser, provresultat och mediciner. Samverkan över organisationsgränser.
- Ökad patientsäkerhet – rätt information från källan
- Ökad effektivitet – tillgång till information i realtid
- Ökat inflytande för patienten - NPÖ visar om patienten har gett sitt samtycke till åtkomst av informationen. Patienten kan spärra den information han/hon inte vill att en annan vårdenhet/vårdgivare ska se.

För att öka förutsättningarna att ge en god och säker vård är det viktigt att ta del av information från NPÖ. Exempelvis:

- När en enskild beviljats bistånd som ska verkställas i kommunal verksamhet med hälso- och sjukvårdsansvar. Informationen i NPÖ ger en medicinsk helhetsbild som kompletterar övrig information.
- När en patient tillhör kommunens hemsjukvård.
- Vid hembesök som ingår i avtal för kommunens hemsjukvård.
- Innan och efter rond.
- Efter besök på hälsocentral.
- Efter besök inom specialistvård.
- När patient är medicinskt färdigbehandlad från slutenvården.
- För att kontrollera läkemedelsordinationer.
- Resultat från provtagning.

INHÄMTANDE AV SAMTYCKE FÖR NATIONELLA PATIENT ÖVER- SIKTEN (NPÖ)

SYFTE

Åtkomst till informationen i NPÖ ges enligt de legala förutsättningar som regleras i Patientdatalagen 2008:355: Sammanhållen journalföring (SJF) som möjliggör elektronisk direktåtkomst till annan vårdgivares patientjournaldokumentation enligt givna regler och riktlinjer.

ANSVAR OCH ROLLER

Omvårdnadsansvarig sjuksköterska, arbetsterapeut eller sjukgymnast ansvarig för inhämtande av samtycke

Omvårdnadsansvarig sjuksköterska, arbetsterapeut eller sjukgymnast frågar om samtycke samt dokumenterar detta. En individuell bedömning görs om patienten kan ta emot information och om samtycke kan efterfrågas.

DOKUMENTATION

DOKUMENTATION NÄR SAMTYCKE KAN INHÄMTAS

Fråga patienten om hon/han samtycker till inhämtande av information i NPÖ. Samtycket gäller för all information som finns i NPÖ. Dokumentera i verksamhetssystemet att samtycke är inhämtat eller att patienten nekat samtycke samt vilken tidsperiod samtycket gäller. Exempel: Patienten ger sitt samtycke till att information får inhämtas eller patienten nekar till att information får inhämtas. Samtycket är tidsbegränsat och ska dokumenteras hur länge förslagsvis 5 år, därefter ska samtycket omprövas

DOKUMENTATION NÄR SAMTYCKE INTE KAN INHÄMTAS

Om patienten har svårt att förstå eller göra sig förstådd ska legitimerad personal i samråd med patientens legala ställföreträdare, närstående eller på annat sätt försöka ta reda på patientens ställningstagande i frågan. Dokumentera i verksamhetssystemet vem som är uppgiftslämnare samt grund för ställningstagande. Dokumentera även hur länge samtycket gäller. Exempel: Samtycket är inhämtat tillsammans med legal ställföreträdare eller närstående. Samtycket är tidsbegränsat och ska gälla högst ett år, därefter ska samtycket omprövas.

NÖDÅTKOMST

Om patientens vilja inte kan utrönas, och samtycke inte kan inhämtas, får åtkomst till journalinformation i NPÖ endast ske om en nödsituation föreligger (nödåtkomst) och vårddokumentationen kan antas ha betydelse för patientens liv och hälsa. Exempel på när nødåtkomst ska användas är när patienten inte har en legal ställföreträdare eller närstående som kan vägleda i inhämtande av patientens samtycke. Patientens samtycke kan inte inhämtas på grund av exempelvis medvetlöshet. Nödåtkomst gäller endast för en nödsituation och skall dokumenteras i verksamhetssystemet för aktuellt tillfälle.

BEHÖRIGHETSTILLDELNING NATIONELLA PATIENT ÖVERSIKTEN NPÖ

SYFTE

PDL (4 kap 3 §) menar att en vårdgivare är skyldig att se till att åtkomst till sådana uppgifter om patienter som förs helt eller delvis automatiserat dokumenteras och kan kontrolleras. Vårdgivaren ska göra systematiska och återkommande kontroller av om någon obehörig kommer åt sådana uppgifter. Den som obehörigt bereder sig tillgång till patientuppgifter i ett vårdinformationssystem kan dömas till dataintrång vilket kan leda till böter eller fängelse i högst två år enligt brottsbalkens 4 kap 9c §.

BEHÖRIGHETER I NPÖ

De med yrkeslegitimation som arbetar utifrån hälso- och sjukvårdslagen ska komma åt vårdokumentation i NPÖ för en god och säker vård.

All legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal som ska ha åtkomst till NPÖ ska:

- Skriva under ansvarsförbindelse.
- Få utbildning/genomgång i lag och förordning, rutiner, riktlinjer samt inloggningsmoment.
- Få behörighet efter beslut om behov av behörighet i NPÖ.

Administratörer (2st namngivna) som ansvarar för tilldelning av behörigheter ansvarar för:

- Att införa och ändra behörigheter enligt rutiner och beslut.
- Att följa upp behörigheter.
- Att meddela förändring för enskild personal.

LOGGRUTINER NATIONELLA PATIENT ÖVERSIKTEN (NPÖ)

SYFTE

Syftet med loggkontroller är att se om det förekommer sekretessbrott. Det innebär att man tittar ifall någon läser i journaler som man inte är behörig att läsa

Loggningen hjälper till att förebygga otillåten tillgång till patientinformation.

Loggarna ska utgöra underlag för att klargöra vad som skett vid misstanke om, eller inträffade, säkerhetsrelaterade incidenter. För att uppfylla detta krav måste loggutdrag följas upp kontinuerligt mot gällande lagar och regler.

Detta för att skydda enskild individs integritet

ANSVAR OCH ROLLER

MEDICINSKT ANSVARIG SJKSKÖTERSKA (MAS)

Utser godkända administratörer

Utser de som ska utföra loggkontrollerna

ADMINISTRATÖRER

2 st administratörer ska göra loggkontrollerna

Loggar är känslig information och för att kunna undvika manipulation av loggarna ska två administratörer göra loggkontroller. Tystnadsplikt gäller för personal som kommer i kontakt med loggningsresultat.

ALLMÄNT

Nationella Patientöversikten (NPÖ) har gjort det möjligt att få åtkomst till sammanhållen journalföring överskridande organisationsgränserna. En sammanhållen journalföring ställer stora krav på bl.a. att den sekretess som finns runt patientens behålls men även att patientens integritet beaktas. Patientens själv ansvarar för att aktivt ta ställning till medverkan i NPÖ.

Vårdgivaren ska via loggning aktivt, regelbundet och kontinuerligt genomföra uppföljningar om vilka patienter som medarbetarna har gjort sökningar på. Det är användarens bedömning av behov som styr tillgången till patientinformation, under förutsättning att det finns en patientrelation och att patienten samtycker till att man läser vårddokumentation i NPÖ.

Se ”inhämtande av samtycke” samt ”Ansvarsförbindelse för användare / konsument av Nationella Patient Översikten”

Enligt 4 kap 3 § i Patientdatalagen ska:

En vårdgivare ska se till att åtkomst till sådana uppgifter om patienter som förs helt eller delvis automatiserat dokumenteras och kan kontrolleras. Vårdgivare ska göra systematiska och återkommande kontroller av om någon obehörigen kommer åt sådana uppgifter.

I 6 kap 3 § beskriver Patientdatalagen (2008:355) hur en vårdgivare ska behandla uppgifter som en annan vårdgivare gjort tillgänglig genom sammanhållen journalföring. Det krävs bl.a. för att ta del av patientuppgifterna att:

- Det finns en aktuell patientrelation
- Uppgifterna kan antas ha betydelse att förebygga, utreda eller behandla sjukdomar och skador hos patienten inom hälso- och sjukvården
- Patienten samtycker till detta

LOGGKONTROLLEN

Uppföljning av loggningsrutinerna ska ske 1gång varje år och om behov uppstår tidigare.

VAD SKA FRAMGÅ AV LOGGARNA

Enligt SOSFS 2008:14 ska det finnas rutiner i ledningssystemet hos respektive vårdgivare som säkerhetsställer:

- att det av dokumentationen av åtkomsten (loggarna) framgår vilka åtgärder som har vidtagits med patientuppgifterna
- att det av loggarna framgår vid vilken vårdenhet och vid vilket tidpunkt åtgärderna vidtagits
- att användarens och patientens identitet framgår av loggarna
- att systematiska och återkommande stickprovskontroller av loggarna görs
- att genomförda kontroller av loggarna dokumenteras
- att loggarna sparas i minst 10 år

INCIDENTRAPPORTERING

Om det vid analys av loggen upptäcks något som står i strid med gällande lagstiftning eller andra föreskrifter från Socialstyrelsen, Datainspektionen eller Regeringen, ska detta rapporteras enligt gällande regler och nödvändiga åtgärder vidtas. Vid misstanke om brott kan loggfilerna komma att lämnas ut till rättsskipande myndighet.

FREKVENS AV LOGGKONTROLL

Loggkontroll utförs slumpmässigt och kontinuerlig 4 gånger/år Resultat av loggning i NPÖ kontrolleras mot:

- dokumentation om vårdrelation i verksamhetssystemet
- inhämtat eller nekat samtycke för sammanhållen journalföring

Saknas denna dokumentation meddelas MAS som ansvarar för fortsatt hantering.

Vid misstanke om sekretessbrott

Om loggkontroll ger underlag till misstanke om sekretessbrott gäller Älvsbyns kommuns rutin för sekretessbrott.

UTLÄMNING AV INFORMATION TILL PATIENTEN

Patientens rättigheter till loggningsuppgifter

Patientdatalagen (2008:355 kap 8 5 §) skriver att en patient har rätt att få ut den information om vilka som har haft en elektronisk eller en direktåtkomst till patientuppgifterna.

Enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2016:40) om journalföring och behandling av personuppgifter i hälso- och sjukvården ska vårdgivaren på begäran lämna ut den information som finns om patienten. Den information som lämnas ut ska vara utformad på ett sådant sätt att patienten kan göra en bedömning om åtkomsten varit befogad eller inte. Det ska också framgå från vilken vårdenhet och under vilka tidpunkter åtkomst har skett.

LÄNK TILL FÖRESKRIFTEN HSLFS-FS 2016:40

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/foreskrifter-och-allmanna-rad/2016-4-44.pdf>

BILAGA 1. UPPFÖLJNING AV LOGGKONTROLL I NATIONELLA PATIENTÖVERSIKTEN (NPÖ) OBEHÖRIGT ANVÄNDANDE

Obehörigt användande av Nationella Patientöversikten kan dömas för dataintrång, vilket kan leda till böter eller fängelse upp till två år enligt Brottsbalken 4 kap 9c §.

Som konsument/användare av **Nationella Patient Översikten** har du fått information om att Du är ansvarig för att följande förutsättningar är uppfyllda innan du loggar in i Nationella Patientöversikten:

- att du har fått patientens samtycke till att använda sammanhållen journalföring
- att du har en aktuell vårdrelation
- att det finns en nytta och ett behov av journalinformationen för god och säker vård

Som användare och legitimerad personal följer även ett ansvar att upprätta dokumentation enligt gällande lagar och föreskrifter.

Vid loggkontroll:

Loggkontroll den	Klockan

har vi funnit att:

namn	personnummer

Loggat in i NPÖ och öppnat vårddokumentation tillhörande:

Namn	Personnummer

Vi kan inte finna något samband till att du loggat in i NPÖ och tagit del av vårddokumentation gällande ovanstående patient. Vi ber därför om en förklaring med hänvisning till Patientdatalagen 2008:355

Din förklaring:

Ifylld blankett skickas/lämnas till

Medicinskt ansvarig sjuksköterska

BILAGA 2. ANVÄNDARE/KONSUMENT AV NATIONELLA PATIENT ÖVERSIKTEN (NPÖ)

Detta dokument ska skrivas på av användare i NPÖ

Du har nu tillgång till Nationella Patientöversikten som är en sammanhållen journal innehållande patientuppgifter. Detta är förenat med personligt ansvar som regleras bl.a. i

OFFENTLIGHETS- OCH SEKRETESSLAG (2009:400),

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/offentlighets--och-sekretesslag-2009400_sfs-2009-400

LAG (2018:218) MED KOMPLETTERANDE BESTÄMMELSER TILL EU:S DATASKYDDSFÖR-
ORDNING

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2018218-med-kompletterande-bestammelser_sfs-2018-218 och

PATIENTDATALAGEN (2008:355).

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/patientdatalag-2008355_sfs-2008-355

Som användare av **Nationella Patient Översikten** ansvarar Du för att följande förutsättningar är uppfyllda innan du loggar in i Nationella Patientöversikten:

- att du har fått patientens samtycke till att använda sammanhållen journalföring
- att du har en aktuell vårdrelation
- att det finns en nytta och ett behov av journalinformationen för en god och säker vård.

PÅFÖLJD

Obehörigt användande av Nationella Patientöversikten kan dömas för dataintrång, vilket kan leda till böter eller fängelse upp till två år enligt Brottsbalken 4 kap 9c §.

Som användare av Nationella Patient Översikten är Du:

- Personligt ansvarig för att din behörighet ej används av någon annan.
- Personligt ansvarig för att ditt SITHS-kort och kod till denna förvaras på ett sådant sätt att obehöriga inte kommer åt det
- Medveten om att ditt lösenord endast är ditt och ska hållas hemlig för andra personer
- Medveten om att dina val i Nationella Patientöversikten loggas, kopplas till din användaridentitet och att kontroller sker kontinuerligt
- Uppdaterad om regler och rutiner samt att följa dessa
- Ansvarig att rapportera till närmaste chef och/eller MAS om brister i rutiner eller om oegentligheter upptäcks
- Ansvarig att kontrollera att rätt behörighet tilldelats till dig som användare
- Ansvarig att endast ska ta del av den information du behöver för att ge en god och säker vård
- Medveten om att med tillgång till Nationella Patientöversikten beakta sekretess och inre sekretess enligt de lagar och föreskrifter som finns, med tanke på att du får tillgång till andra myndigheters information om patienter

Ort datum	
Namn:	
Personnummer:	
Underskrift:	
Namnförtydligande:	

Ansvarsförbindelsen lämnar du till administratören för din behörighetstilldelning

_____